

KDV sistemi komada mı?

2022 yılı merkezi bütçe kanununa göre 2022 ila 2024 yıllarında tahmini KDV harcama tutarları ve bu harcamalardaki artış oranlarının her yıl yüzde 100'den fazla artacak olması, KDV sistematığının sürdürülebilirliğinin her yıl azaldığına işaret etmiyor mu?

Bir süredir medyada yer alan "sadeleştirme" veya "sistem değişikliği" açıklamaları kamuoyunda KDV kanununda ciddi değişiklikler olacağı beklentisi oluşturdu. Basına yansıyan açıklamalardan değişikliklerin "sadeleştirmeye" ve/veya "sistem değişiklikleri" şeklinde olacağı anlaşılıyor.

Değişikliklerin detayı merakla beklenirken bütçedeki vergi harcamalarına ve özellikle KDV vergi harcamalarına göz atmakta fayda var. Öncelikle vergi harcamasının anlamına bakalım.

"Vergi harcaması, doğrudan yabancı sermaye çekmek, istihdamı artırmak, seçili sektörlerin rekabet gücünü artırmak; sosyal hukuk devleti olarak kişilere gelir desteği, küçük ve orta ölçekli işletmelere destek, şirketlerin mali güçlerinin artırılması, bölgesel kalkınma farklarının giderilmesi, yatırımların teşviki, tarımın desteklenmesi amacıyla verilen teşviklere bağlı olarak devletin almaktan vazgeçtiği vergiler" şeklinde tanımlanıyor. Türkiye'de mali şeffaflık amacıyla Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 18'inci maddesine göre tahmini vergi harcamaları açıklanıyor.

Bu bilgiler ışığında vergi harcamaları yıllar itibarıyla aşağıdaki gibidir:

TAHMİNİ KDV HARCAMALARI

	2022	2023	2024
KDV Harcamaları (Milyon TL)	71.275	81.780	93.055
Harcama Artış (%)	122,36	114,74	113,79

2022 yılı merkezi bütçe kanununa göre 2022 ila 2024 yıllarında tahmini KDV harcama tutarları ve bu harcamalardaki artış oranlarının aşağıdaki görüldüğü

üzere her yıl yüzde 100'den fazla artacak olması KDV sistematığının sürdürülebilirliğinin her yıl azaldığına işaret etmiyor mu?

TOPLAM GERÇEKLEŞEN BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ / TOPLAM TAHMİNİ VERGİ HARCAMALARI

	2018	2019	2020	2021
Tahmini Vergi Harcamaları - B	132.141	178.695	195.590	230.770
Gerçekleşen Toplam Bütçe Gelirleri - A	621.536	673.315	833.251	1.164.809
Vergi Gelirleri İçindeki Payı - C= (A/B)/(%)	21,26	26,54	23,47	19,81

KDV harcamaları ve bunların bütçe gerçekleştirmesine oranları ise şu şekildedir:

TAHMİNİ KDV HARCAMALARININ BÜTÇE KDV GERÇEKLEŞMELERİNE ORANI İLE KDV GERÇEKLEŞMELERİNİN BÜTÇE GELİRLERİNDEKİ PAYI

		2018	2019	2020	2021
KDV Harcamaları - D	(Milyon TL)	32.821	49.797	49.275	58.252
KDV Bütçe Gerçekleşmeleri - E	(Milyon TL)	178.616	180.316	230.761	385.329
KDV Harcamalarının Bütçe Gerçekleşmesine Oranı - F=(D/E) (%)		18,38	27,62	21,35	15,12
KDV Bütçe Gerçekleşmelerinin Vergi Gelirleri İçindeki Payı - G =(E/A) (%)		28,74	26,78	27,69	33,08

KDV harcamalarının bütçe gerçekleştirmesine oranları KDV sistematığı içerisinde normal mi? Olmadığı kanaatindeyim. Çünkü KDV harcamaları neredeyse KDV'nin toplam bütçe (dahilde ve ithalde alınan KDV toplamı) gerçekleştirmesine yaklaşmıştır. Devreden KDV'nin her geçen gün artması da bunu göstermektedir.

KDV SİSTEMİ KOMAYA NASIL GİRDİ?

Önce KDV'nin 1985'te yürürlüğe konulma nedenlerine göz atalım:

- Ekonomik işleyiş ve vergi yükü açısından KDV sisteminin tarafsız olması,
- İşlem vergilerinin ekonomiye olumsuz etkilerinin giderilmesi,

- İhracatın geliştirilmesine katkı verilmesi.

Günümüzde KDV'nin bu üç özelliği korunabildi mi? Hayır. Çünkü istisnalar, indirimli oran uygulaması ve KDV tevkifatı gibi bu uygulamalarla KDV'nin indirim mekanizması bozularak, verginin yayılı ve indirilebilme özelliği ortadan kalktı. Kanun 1985'te 63 madde ve beş geçici maddeden oluşurken, şimdilerde 63 madde ve 41 geçici maddeli bir kanuna döndü. Diğer bir deyişle kanundaki geçici maddeler sekiz kattan fazla artmış, yeni istisnalarla alfabe harfleri tükenmiştir.

AB KDV UYGULAMALARI NASIL?

Gelinen noktada KDV uygulamamız AB ülkelerindeki KDV sistematiğinden oldukça farklılaşmış olup, nedenleri aşağıdaki gibidir:

- KDV'nin vergi yükümlülere açısından ek mali yük yaratmaması için indirim ve ödeme sürelerinin doğru düzenlenmesi,
- Yüklenilen ve indirilemeyen KDV'nin yükümlünün isteği üzerine belli dönemlerde iadesi,
- İade sisteminde minimum bir tutar belirlenerek sınırı aşan iadelerin gerçekleştirilmesi,
- Yükümlünün finansal durumu ve ödeme gücüne göre süratli ve basit önlemlere sahip olunması,
- Yükümlünün işlem hacmi ve faaliyetine bağlı vergilendirme alternatiflerinin varlığı,
- İstisnalar arasındaki farklılıkların asgariye indirilmesi ve basitleştirilmesi,
- İndirimli oran tabii teslimlerin kapsamının sınırlandırılması,
- Dolaylı bir vergi olan KDV'nin ticari işletmeler üzerinde kalması yerine tüketicilere yüklenmesi.

Türkiye'de KDV sistemini önemli ölçüde tıkayan devreden KDV uygulaması aksine yurt dışında örneklerinde devreden KDV'nin iadesi ile çözülmüştür. Ülke özetleri şu şekildedir:

Ülke	Özet
Almanya	Bir vergilendirme döneminde yüklenilen KDV'nin hesaplanan KDV'den fazla olması halinde "devreden KDV" genel olarak iade edilir ve istisnai durumlarda iade için yükümlüden teminat mektubu istenebilir.
Avustralya	Bir vergilendirme döneminde yüklenilen KDV'nin hesaplanan KDV'den fazla olması halinde "devreden KDV" yükümlünün diğer vergi borçlarına mahsubu mümkün olup, mahsup sonrası kalan tutar iade edilebilir.
Belçika	Bir vergilendirme döneminde yüklenilen KDV'nin hesaplanan KDV'den fazla olması halinde "devreden KDV" iade olarak talep edilebilir (genellikle her çeyrek sonu ancak belli şartlara haiz yükümlüler aylık iade de isteyebilir).
İngiltere	Bir vergilendirme döneminde yüklenilen KDV'nin hesaplanan KDV'den fazla olması durumunda "devreden KDV" iade olarak talep edilebilir. KDV beyanı ile iade talebi otomatik olarak gerçekleşir. Ancak düzenli bir şekilde iade alan yükümlüler, nakit akımlarının optimizasyonu için her çeyrek dönem iade talebi yerine aylık iade de isteyebilir.
Fransa	Bir vergilendirme döneminde yüklenilen KDV'nin hesaplanan KDV'den fazla olması durumunda yükümlünün KDV iade alacağı oluşur. Her takvim yılı sonunda iade edilebilir tutar 150 Euro'yu aşarsa iade talep edilebilir. Ancak iade tutarının en az 760 Euro olması halinde, iade aylık veya üç aylık olarak istenmesi de mümkündür.

TÜRKİYE'DE KDV SİSTEMATIĞI NASIL İŞLER?

Türkiye'deki KDV sistematiğinin işlevsel hale gelmesi için öneriler aşağıdaki gibidir:

- İstisna ve muafiyetler, indirimli oran (AB ülkeleri uygulamalarındaki liste ile karşılaştırma gibi) ve KDV stopajı uygulaması gözden geçirilerek; "devreden KDV / KDV iade" süreçlerine uyum maliyetleri azaltılmalı,
- Bütçe kanunu ekinde yer alan KDV harcamaları gözden geçirilerek etkin olmayan ve işleyişi bozan harcamaların kaldırılması değerlendirilmeli,
- Liralaşma stratejisi çerçevesinde kur farkı gibi unsurlar matraha dahil olmaktan çıkarılmalı, grup şirketleri arasındaki faizsiz kredi kullanımlarında emsal bedeli uygulamasına son verilmeli,
- Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarında vergi güvenliği önlemlerinden örtülü sermaye ve transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar ile ilgili düzenlemeler kapsamında yüklenilen KDV'nin indirim olarak dikkate alınması sağlanmalı,

- Genel KDV oranı ve indirimli oranların gözden geçirilmesi,

- "KDV I" ve "KDV II" Nolu Beyannameler birleştirilmek suretiyle hesaplanan KDV'si indirim KDV'sinden fazla yükümlülerin hem devreden KDV tutarlarının artmaması hem de işletme sermayesine olan ihtiyacına destek olunmalı,

- Kripto varlıkların ihracı/satışı AB uygulamalarına paralel şekilde KDV'den istisna edilmeli.